

ΔΙΑΘΗΚΑΙ ΔΥΟ ΘΡΑΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Χαρακτηριστικὸν ἔξοχον εὐσεβείας τε καὶ φιλογενείας διδασκάλων παλαιῶν, διαστρόφον δὲ διαθέσεως πρὸς ἰδιοποίησιν κοινοτικῶν περιουσιῶν, παριστῶσιν αἱ σήμερον ἐκδιδόμεναι διαθήκαι δύο διδασκάλων τοῦ Γένους, ἐν κώμαις ἢ χωρίοις τῆς παραλίας· Θράκης πρὸ τῆς ΙΘ' ἑκατοσταετηρίδος γεννηθέντων. Οὐδεμίαν εἶχον περὶ αὐτῶν γραπτὴν μαρτυρίαν καθ' ὃν καιρὸν ἐξέδιδον τὸ βιβλίον μου «Μνήμην Γανοχώρων». Τὰς ἐπ' ὅσιν τῶν ἀναγνωστῶν μου βραχεΐας· εἰδήσεις συνέλεξα μετὰ τὸ 1915 ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῷ 1926 ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἐκδίδω δ' ἐνταῦθα εἰς αἶδιον μνήμην εὐσεβείας καὶ φιλογενείας.

Εἰς τ' «Ἀποσημειώματα Χρονογράφου» (ἐν Ἀθήναις, 1932, μᾶλλον 1933) μίαν καθωσίωσα σελίδα, καὶ οὔτε πλήρη μίαν, τὴν 113, διὰ τὸν Ματθαῖον τὸν παλαιότερον. Μαθητὴς τῆς πατριαρχικῆς ἡμῶν ἀκαδημίας καὶ διδάσκαλος αὐτῆς, ἐδίδαξε καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ τοῦ Μυριοφύτου, ἧς ἦτο καὶ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἰδρυτῆς, διότι φυτοργὸν αὐτῆς ἀπεκάλει γράμμα κοινοτικὸν τῶν μυριοφυτηνῶν καὶ μάλιστα «πρῶτον φυτοργόν»—ὑπεγράφη δ' ὁ Ματθαῖος ἐν αὐτῇ «πρῶτον διδάσκαλος». Τὸ γράμμα καὶ ὁ περιέχων αὐτὸ κώδιξ ἐκαύθη κατὰ τὸν σεισμὸν τῆς 27 Ἰουλίου 1912. Ἐλέχθη, ὅτι ἐδίδαξεν εἰς τὸ Μυριοφύτον καὶ μετὰ τὸ 1791, γνωστὸν δὲ μόνον ὅτι ἐγκαίρως ἀπεσπύθη εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων ἐν ἣ ἐμόναζε καὶ Νικήφόρος ὁ χαρτοφύλαξ, συμπολίτης σχεδὸν (ἐξ Ἡρακλείτης τῆς πλησιέστατα τῷ Μυριοφύτῳ). Συνέγραψεν ὁ Ματθαῖος Ἐγχειρίδιον περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν—καὶ Γραμματικῆς εἰσαγωγῆς τρία βιβλία, δις ἐκδοθέντα ἀμφοτέρωθεν ἐν Βιέννῃ, καὶ ἐν Κων)πόλει (*), αἵτινα ἐξεδόθησαν. Ἀνέκδοτα δ' ἔμειναν, ἐὰν καὶ ὅλως σώζωνται, ἢ ἐξήγησις 72 ἐκ τῶν Κατηχίσεων τοῦ ἐν ἀγίοις Θεοδώρου Στουδίτου, καὶ Ἐπιτομὴ τῆς καθ' Ἐρμολογίαν ὁμηρικῆς (Συναξαριστῆς τοῦ Νικοδήμου, ἐν ὑποσημειώσει εἰς τὴν 11 νοεμβρίου—καὶ Μνήμη Γανοχώρων, ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών, σ. 153).

Ἐκ «καταλόγου τῶν τοῦ διδασκάλου Ματθαίου βιβλίων, ἀπὲρ, μαρτίου ιθ'» γραφέντος ἐν τῇ ιεραῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων (19 μαρτίου 1805), οὗ

Μ. Ι. Γεδεών:

«Θρησκεία»

7.2.1936

~ 202.203

*, παραπεισθεὶς ἀπὸ τῶν τοῦ Βρετοῦ, Νεοελληνικῆς Φιλολογίας Β' ἀριθ. 60 καὶ 72 ἔγγραφα ἐν Χρονικοῖς πατριαρχ. ἀκαδημίας σ. 208, ὅτι ἡ Γραμματικὴ ἐξεδόθη τετράκις.

ἄνωθεν μὲν ἡ λέξις «ἐπιβεβαιοῖ» γράφεται, κάτωθεν δὲ «† ὁ πρόην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος», μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὸν τότε συμβάντα (18, ἢ 17 μαρτ.) θάνατον αὐτοῦ εὐρέθησαν βιβλία 42. Μεταξὺ τούτων ἦσαν «ἐν θεολογικὸν χειρόγραφον—ἕτερον θεολογικὸν χειρόγραφον—Μεταφυσικὴ χειρόγραφος—Εὐγενίου—Γεωμετρία Θεοτόκη χειρόγραφος—Ἀριθμητικὴ τοῦ αὐτοῦ καὶ ΛΟΙΠΑ χειρόγραφα—Γεωγραφικὸν Κορεσίου χειρόγραφον—Εἰς τὴν Ἑρμογένους Ῥητορικὴν σχόλια χειρόγραφα—Περὶ λήψις Λαγικῆς Εὐγενίου, πόνημα τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου» δηλὰ γε δὴ καὶ τοῦτο χειρόγραπτον.

Κάτω τοῦ καταλόγου σημείωσις, μεταξὺ ἄλλων λέγουσα «καὶ ὅσα βιβλία εἶχε προαφιερῶσαι εἰς τὸ ἐλληνικὸν ἐν Μυριοφύτῳ σχολεῖον νὰ ἀποδοθῶσιν, ὡς ἐκεῖ ἀφιερωμένα, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ νὰ εἶναι εἰς χρῆσιν τοῦ ἐγγόνου τοῦ ἀνταδέλφου του, ὅτι ἤκουσε πῶς σπουδάζει καὶ προκόπτει, ἔχων εὐφυΐαν» (*).

Παρέσθηκα τὴν ἀναγραφὴν τῶν βιβλίων, ὅπως καὶ ἕτερα γνωσθῶσι τοῦ Ματθαίου συγγράματα, ἀλλὰ γνωσθῶσι καὶ ἐτέρων ἐλλήνων τοιαῦτα, ἐν χρήσει ἴσως ἐν τοῖς σχολείοις ὄντα καὶ τὰ μὲν τοῦ Θεοτόκη ὑποθετόν ὅτι εἰσὶν ἐπιτομή τις ἐκ τῆς εἰς τόμους τρεῖς ἐκδόσεως τῶν Μαθηματικῶν αὐτοῦ· τί δὲ ἦτο τὸ Γεωγραφικὸν τοῦ Κορεσίου;

Τῇ 20 μαρτίου 1805 δηλοῖ δι' ὀλοσφραγίστου γράμματος αὐτῆς ἡ ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἀγίου Ὁρους, εὐχομένη ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίου διδασκάλου Ματθαίου ὅτι «διὰ τοῦ κυρ Νικηφόρου Ἰβηρίτου... ἔλαβε μίαν ἐλεημοσύνην γρόσια 1000, ἀνὰ πεντήκοντα τὸ καθ' ἐν μοναστήριον γρόσια, καὶ ἐγράψαμεν τὸ αὐτοῦ ὄνομα εἰς τὴν ἱερὰν παρθησίαν ἐκάστου ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου διὰ νὰ μνημονεύηται διηνεκῶς».

Τῇ 19 τοῦ μαρτίου (1805) διενεμήθησαν «ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ διδασκάλου Ματθαίου ἐκ Γανοχώρων» 545 γρόσια, ἔλη καὶ σαρανταλείτουργα, καὶ δῶρα κτλ. Ἐπικυροῖ καὶ ταῦτα Γρηγόριος. Ἡ περιουσία τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου τοῦ Γένους ἀνήρχετο μόνον εἰς 6550 γρόσια, κατατεθειμένα ἐπὶ τόκῳ παρὰ τῇ ἱερᾷ Κοινότητι, παρὰ τῇ μονῇ τῶν Ἰβηρων, καὶ ἐν Κ) πόλει καὶ 1040 μόνον, εἰς φλωρία ἔμενον παρ' ἐαυτῷ. Διὰ τῆς τελευταίας αὐτοῦ διατάξεως ὁ Ματθαῖος ἐκληροδοτεῖ εἰς μνημόσυνα ἀπλῶς, ἢ μνημόσυνα μετὰ τραπέζης, ἀνὰ 150, ἢ 100, ταῖς ἱεραῖς μοναῖς, καὶ εἰς τινὰς σκήτας, εἰς τινὰς τοιαύτας 25 ἢ καὶ 50, τῷ πρώτῳ Λακεδαιμονίας Θεοφάνει (μετὰ μικρὸν ἀποθανόντι) 50 καὶ 00 ἵνα διανεῖμῃ τοῖς μοναχοῖς τῆς σκήτης, ὅπου ἐμόναζεν· εἰς τὸν φτωχὸν Νικόδημον Νά-

*) ὁ Ματθαῖος εἶχεν ἀδελφὸν Τζεφρὴν ὀνομαζόμενον.